

Jan Charytański, Janusz Tarnowski

Biuletyn katechetyczny

Collectanea Theologica 41/4, 129-148

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN KATECHETYCZNY

Zawartość: I. RUCH KATECHETYCZNY W ŚWIECIE. Europa: Anglia, Austria, Francja, Hiszpania, NRF, Włochy. II. RUCH KATECHETYCZNY W POLSCE. 1. Treść i metoda katechez na pierwszy rok religijnego kształcenia młodzieży. 2. — Treść i metoda katechez na czwarty rok religijnego kształcenia młodzieży.*

I. RUCH KATECHETYCZNY W ŚWIECIE

Europa

Anglia

Inicjatywy ekumeniczne w nauczaniu religii

1. Zbieżność badań teologicznych podstawą zbliżenia ekumenicznego

Większość szkół w Anglii po roku 1870 stanowiły prywatne wyznaniowe, w których było uprawnione nauczanie wyznaniowe. W szkołach państwowych natomiast nauczanie religii nie mogło być wyznaniowe i polegało właściwie na czytaniu Biblii. Tak było do r. 1970. Jednakże wobec rozwoju biblistyki problemem stało się zagadnienie jej interpretacji.

W szkołach katolickich (inne wyznania na ogół przekazały szkoły państwu) natomiast położono niemal wyłączny nacisk na nauczanie katechizmu, w którym Pismo święte było prawie nieobecne. Katecheci tych szkół prowadzili otwartą kontrowersję z nauczycielami religii w szkołach niekatolickich. Jakakolwiek współpraca w tej dziedzinie wydawała się niemożliwa.

Jednakże wrogość ta została przełamana. Odnowa biblijna w Kościele katolickim otworzyła oczy katolickim nauczycielom religii na „historię zbawienia” i zmusiła ich do szukania lektury na ten temat w pismach protestantów. W tym samym czasie owoce badań biblijnych zostały przyswojone przez nauczycieli religii w szkołach państwowych. Fakt ten wywołał bunt u nauczycieli. Nie chcieli już nauczać Biblii metodą bezkrytycznego opowiadania historii biblijnej z pominięciem teologii zawartej w Piśmie św.

Najważniejsze jest wszakże to, że obie strony dostrzegły jednocześnie potrzebę konkretnego i praktycznego punktu wyjścia w nauczaniu religii. Zamiast zaczynać od Biblii lub od prawdy katechizmowej obie strony wzięły za punkt wyjścia doświadczenie życiowe dziecka. Powoli zbieżność stawała się oczywista. Obie strony zaczęły wzajemnie zapraszać się na odczyty i dyskusje. Wszyscy zgodzili się, że program nauczania religii w szkołach państwowych powinien być zrewidowany. Nawiązała się ścisła współpraca, choć nie była specjalnie reklamowana.

* Biuletyn niniejszy opracowali członkowie Koła Katechetów Wydziału Teologicznego Akademii Teologii Katolickiej pod redakcją ks. Jana Charytańskiego SJ (Warszawa) i ks. Janusza Tarnowskiego (Warszawa).

2. Międzywyznaniowa grupa formacji religijnej

Dalszym owocem tego zbliżenia stało się założenie międzywyznaniowego studium dla katechetów niezawodowych zatrudnionych w szkołach niedzielnych, w których wiele wyznań uzupełnia szkolne nauczanie religii. W r. 1968 piętnastoosobowa grupa dziesięciu wyznań odbyła eksperymentalne zebranie plenarne i powzięła na nim ważną decyzję. Postanowiono zorganizować międzywyznaniową grupę formacji religijnej. Stwierdzono, że naukę w tej grupie należy zacząć od problemów religijnie obojętnych, możliwych do przyjęcia przez wszystkie wyznania, takich jak psychologia dzieci, ogólne metody pedagogiczne, zastosowanie środków audiowizualnych itp., zostawiając na późniejszą właściwe każdemu wyznaniu zagadnienia doktrynalne.

Pierwszym zadaniem tej grupy międzywyznaniowej stało się zredagowanie projektu-przewodnika, w którym zostałaby dokładniej określona metoda pracy praktycznej. Ten projekt poddano próbie w ośrodkach Lincoln, Nottingham, Blackburn, Bristol i High Wycombe. Został on w nich przyjęty niemal entuzjastycznie. Przedstawiciele tych ośrodków zażądali rozpowszechnienia tego rodzaju pracy nad kształceniem nauczycieli religii w poszczególnych miastach. Toteż w celu praktycznego przekonania katechetów o tym, że katechizację należy zaczynać od tworzenia wspólnoty w wierze, zorganizowano w r. 1969 w Yorkshire *weekend* dla 40 studentów siedmiu różnych wyznań. Punktem kulminacyjnym tego spotkania stała się wymiana myśli na temat działania Ducha Świętego w życiu chrześcijanina i liturgii mszalnej następnego dnia. Każdy wyrażał swe myśli zgodnie z tradycją własnego wyznania. Przyczyniło się to do wzrostu wiary samych uczestników, a wielu z nich przekonało się, że mimo różnicy wyznania, nie różnią się oni właściwie w pojmowaniu najgłębszej rzeczywistości działania Ducha Świętego. Tym samym znikły uprzedzenia do innowierców. Wytworzyła się rzeczywista wspólnota wiary, chociaż nie mogła ona posunąć się aż do uczestniczenia w katolickiej Eucharystii dnia następnego. Niemniej wszyscy uczestniczyli w całej liturgii słowa, a część z nich pozostała na całej Mszy św. i łączyła się z katolikami przez komunie duchowną. Jeden z pastorów niekatolickich oznajmił na zakończenie spotkania: „Dla mnie zesłanie Ducha Świętego nastąpiło dopiero w tym roku”.

3. Rada Moralności Społecznej a nauczanie religii

Obok ruchu międzywyznaniowej grupy formacji religijnej, która dąży do podniesienia poziomu katechizacji pozaszkolnej, istnieje w Anglii ruch zmierzający do zmiany aktualnej sytuacji nauczania religii w szkołach państwowych. Obecny program oświatowy zakłada, że szkoły te są wspólnotami chrześcijańskimi. Niektóre z nich rzeczywiście dają uczniom chrześcijańską wizję życia. Jednakże wiele szkół umieszcza naukę religii w rozkładzie zajęć jedynie po to, aby być w zgodzie z prawem, a samo nauczanie jest zbywane, zwłaszcza przez zlaicyzowanych nauczycieli.

Faktyczne jednak uczniowie dzisiejszych szkół państwowych rekrutują się niemal ze wszystkich religii a nawet spośród ateistów, zwłaszcza w wielkich skupiskach imigrantów. Trudno więc nauczać jakiejś konkretnej religii z uszanowaniem wolności sumienia każdego dziecka. Z drugiej strony nawet humaniści zlaicyzowani wyrażają przekonanie, że szkoła powinna uczyć religii, gdyż ich zdaniem nie można być w pełni człowiekiem bez elementu tajemnicy i transcendencji, która mieści się w sercu każdego doświadczenia ludzkiego.

Na tym tle staje się zrozumiała działalność Rady Moralności Społecznej. Jest to ugrupowanie chrześcijan, żydów i humanistów, które postawiło sobie za cel zmianę istniejącego prawodawstwa w dziedzinie wychowania religijnego. Rada prowadziła badania przez trzy lata, przy współudziale wierzących i nie-

wierzących, na temat zagadnień moralnych w życiu współczesnej młodzieży. W maju 1969 r. założyła Komitet Wykonawczy do przeprowadzenia zmiany nauczania moralności w szkołach poszczególnych hrabstw. Komitet zgrupował chrześcijan głównych wyznań chrześcijańskich, żydów, humanistów, profesorów religii, delegatów rodziców, dwu uczniów starszych klas i inspektora z Ministerstwa Oświaty. Po długiej dyskusji komitet ogłosił wspólną deklarację *Humanizm i chrystianizm, wspólną podstawą nauczania moralności*. Zgoda okazała się możliwa, ponieważ wszyscy członkowie komitetu, wierzący i niewierzący, żywili przekonanie, że wychowanie moralne jest konieczne do uformowania ludzi odpowiedzialnych za życie w społeczeństwie, a wspólnota szkolna jest uprzywilejowanym środowiskiem przekazywania i kształcenia wartości moralnych. Wszyscy zgodzili się także, że szkoła powinna być otoczoną troską duszpasterską i powinno się w niej prowadzić określone nauczanie religii i moralności.

Stwierdzono, że szkoła państwowa jako pluralistyczna nie może być miejscem ścisłej ewangelizacji, będącej zadaniem wspólnoty wierzącej, do której należy dziecko, ale nie wykluczone prawdziwego, choć niekompletnego nauczania religii, pojętego jako poznanie różnych systemów religijnych i niereligijnych, w których ludzie usiłowali wyrazić swoje przekonania i dążenia. Zapoznanie się bowiem z osobami wierzącymi, którzy poświęcili się służbie bliźnich, pomoże młodemu odkryć i docenić ludzkie wyczucie transcendencji. Prócz tego tak pojęte nauczanie religii powinno pomóc młodemu do zrozumienia, czym jest wiara chrześcijańska w kontekście różnych poglądów, chociaż wielu nauczycieli i nauczanych nie przyjmuje zaangażowania chrześcijańskiego jako podstawy swego życia.

Deklaracja została entuzjastycznie przyjęta przez Stowarzyszenie Humanistów Brytyjskich, a katolicki biskup Butler dostrzegł w niej jeden z pierwszych dowodów, że możliwe jest porozumienie w pracy Rady Moralności Społecznej, której jest on aktualnym przewodniczącym. Pojawiły się oczywiście protesty niektórych humanistów, którzy ocenili deklarację jako zdradę stanowiska humanistycznego i niektórych katolików, którzy lamentowali nad kompromisem z racjonalizmem.

Niemniej dokument posiada wielkie znaczenie, gdyż po raz pierwszy chrześcjanie, żydzi i humaniści solidaryzują się w przekonaniu o doniosłości nauczania religii. Choć jego realizacja będzie trudna, mimo wszystko wywrze on duży wpływ na nauczycieli religii w szkołach państwowych, gdyż jest poważną próbą rozwiązania trudnego problemu nauczania religii w społeczeństwie pluralistycznym.

Wg Lumen Vitae 25(1970)617—630
opracował ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Austria

Aktualny stan katechizacji

1. Sytuacja prawna i personel katechetyczny

Od r. 1774 aż do chwili obecnej nauczanie religii w szkołach austriackich jest przedmiotem obowiązkowym. Od r. 1962 obowiązują dwie godziny tygodniowo we wszystkich szkołach, z wyjątkiem szkół technicznych (poza Tyrolem i Vorarlbergiem), w których jest ono przedmiotem dowolnym udzielanym po jednej godzinie tygodniowo.

Nauczaniem religii kierują „gminy religijne” uznane przez państwo. Uważaniem do nauczania daje każdemu nauczycielowi własny Kościół, chociaż wynagrodzenie pobiera on od państwa. Szkoły państwowe (prywatne są nieliczne) są międzywyznaniowe, otwarte dla wszystkich uczniów, niezależnie od pochodzenia społecznego, rasy, języka i religii.

Nauczają religii zarówno kapłani, jak i katecheci świeccy. Ci ostatni przechodzą dwuletni kurs katechetyczny w ośrodkach diecezjalnych, jeśli nauczanie religii jest ich zajęciem głównym. Natomiast ci katecheci świeccy, którzy nauczają religii jedynie dodatkowo (są oni mniejszością), otrzymują przygotowanie katechetyczne w ramach wykształcenia ogólnego na Akademii Pedagogicznych. Kapłani natomiast otrzymują przygotowanie katechetyczne w ramach studiów teologicznych na uniwersytetach lub w seminariach. Katecheci zatrudnieni w szkołach średnich muszą uzupełnić swoje kwalifikacje na jakimś wydziale teologicznym i zdać egzamin przed Komisją Katechetyczną Episkopatu. Ponadto wszyscy katecheci austriaccy stale uzupełniają swoje kwalifikacje katechetyczne w różnych zrzeszeniach i grupach roboczych.

2. Katechizacja pozaszkolna

Katechizacją pozaszkolną objęte są stowarzyszenia młodzieżowe i grupy parafialne dzieci. Z tej formy katechizacji korzysta jednak niewielki procent dzieci i młodzieży.

W okresie przygotowania do pierwszej Komunii św. dzieci oprócz nauki religii w szkole pobierają jeszcze lekcje religii przy parafii. W niektórych wypadkach trwa ona cały rok, w innych ogranicza się do dziesięciu katechez. Istnieje wyraźna dążność, by sakramentu bierzmowania udzielać w wieku późniejszym, a nawet dopiero młodzieży, tworząc młodzieżowy katechumenat.

Katechizacja dzieci w wieku przedszkolnym praktycznie ma miejsce jedynie w przedszkolach zależnych od Kościoła; bardzo rzadko zaś w przedszkolach państwowych. Formacja katechetyczna przedszkolank na razie jest przedmiotem projektów. Zupełnie brak materiału dydaktycznego dla tego rodzaju nauczania religii.

Jakkolwiek mniej więcej od dziesięciu lat wzrasta świadomość znaczenia katechizacji rodzinnej, osiągnięcia w tej dziedzinie są raczej skromne. Większość rodziców pozostawia wychowanie religijne całkowicie szkole i niewiele jest matek, które same uczą dzieci pacierza i wprowadzają je w życie chrześcijańskie. Taki stan obserwuje się szczególnie w okręgach uprzemysłowionych i wielkich miastach. Przyczyną tego stanu jest postępująca laicyzacja i praca zawodowa matek.

3. Program i podręczniki

Zarówno program, jak i podręczniki do nauczania religii są jednolite dla całego kraju. Decyduje o nich Konferencja Episkopatu Austrii w oparciu o propozycje Konferencji Radców Szkolnych przy episkopacie. Konferencja ta składa się z trzech komisji: komisji międzydiecezjalnej dla podręczników szkół podstawowych, komisji dla podręczników szkół średnich, oraz komisji katechizmowej. W najbliższym czasie ma powstać komisja dla podręczników szkół zawodowych.

Wyrazem i wytyczną dla reformy katechizacji w Austrii są dwa nowe programy dla szkół podstawowych. Pierwszy z 1968 r., tzw. *Osterreichischer Rahmenplan*, opracował Instytut Katechetyczny we Wiedniu i Instytut Pedagogiki Religijnej w Grazu na podstawie idei Alberta Höfera. Cechą charakterystyczną tego programu jest zastosowanie nowej egzegezy do katechizacji, uwzględniające w doborze tematów biblijnych psychologię rozwojową. Program ten przewiduje pierwszą Komunię św. w drugim roku nauczania, a pierwszą spowiedź w czwartym. Jednak w praktyce duszpasterskiej takie rozwiązanie napotkało na opory i nie znalazło jeszcze jednolitego rozwiązania.

Drugi program zatytułowany *Schulversuchs-Rahmenplan* ogłosiła grupa katechetów wiedeńskich w 1969 r. jako wyraz opozycji w stosunku do poprzedniego. Podstawowym założeniem ich programu jest nie tyle orientacja biblijna, ile jak największe zbliżenie się do życia dziecka i uwzględnienie jego doświadczeń. Mimo że program ten jest stosowany jedynie w archidiecezji wiedeńskiej w ramach eksperymentu i w niejednym punkcie wydaje się jeszcze niewykończony, zawiera jednak silne impulsy na przyszłość i może w dużym stopniu nadać kierunek katechezie austriackiej.

Odnosnie podręczników sytuacja przedstawia się następująco: od półtora roku trwają wyteżone prace nad podręcznikami dostosowanymi do *Osterreichischer Rahmenplan*. Używane aktualnie podręczniki w szkole podstawowej są zupełnie przeżyte; np. w kl. 3 i 4 używa się podręcznika Pichlera z r. 1912 (w r. 1968 — 34 wydanie!). Nowy podręcznik na klasę czwartą jest ukończony. W kolejności mają się ukazać podręczniki na klasę trzecią, drugą i pierwszą. Dzieci starsze (10—14 roku życia) otrzymały już od dwóch lat nowy poręcznik: *Glaubensbuch* V, VI, VII, VIII, opracowany przez Alberta Höfera. Podręcznik ten zrywa z tradycyjnym podziałem na katechizm i Biblię oraz całkowicie odrzuca tradycyjną systematykę dotychczasowych katechizmów. Po okresie eksperymentalnym, wprowadzonym celem jego udoskonalenia, ma się stać od 1972 r. podręcznikiem obowiązującym.

Do średnich szkół ogólnokształcących (15—19 rok życia) wprowadzono przed kilku laty dwa nowe programy na próbę, aby zebrane doświadczenie wykorzystać w układzie nowych podręczników. W programach tych zrezygnowano z metody stosowanej w teologii oraz z podziału na dogmatykę, teologię moralną itd. O programach i podręcznikach dla innych typów szkół na razie nie konkretnego nie zdecydowano, natomiast mówi się o stadium eksperymentów.

Katechizacja pozaszkolna opiera się głównie na inicjatywie poszczególnych katechetów i na sugestiach i materiałach pomocniczych wydawanych przez wydziały duszpasterskie.

4. Ośrodki katechetyczne

Głównymi ośrodkami ruchu katechetycznego Austrii są przede wszystkim Wiedeń, Innsbruck i Graz.

We Wiedniu mieści się Instytut Katechetyczny, założony w 1910 r., którego aktualnym dyrektorem jest Edgar Józef Korherr. Zadaniem instytutu jest formacja katechetów, dokształcanie profesorów religii, organizacja kursów i zjazdów, prowadzenie poszukiwań katechetycznych, współpraca w układaniu programów i podręczników, redagowanie czasopism „Christlich-pädagogische Blätter”, nadawanie szkolnych katechetycznych audycji radiowych i telewizyjnych itp.

Działalność katechetyczną prowadzi również Wydział Teologiczny Uniwersytetu Wiedeńskiego, gdzie profesorem katechetyki i pedagogiki religijnej jest Bruno Dreher.

Innsbruck stał się ośrodkiem ruchu kerygmatycznego. Stąd rozwijał swoją działalność J. A. Jungmann SJ, a obecnie jego następca Walter Croce SJ.

Instytut Katechetyczny w Grazu pod przewodnictwem Jerzego Hansemanna, pracuje z pomyślnymi wynikami nad reformą katechizacji w Austrii. Drugim zaś instytutem w Grazu, mianowicie Instytutem Pedagogiki Religijnej, kieruje jako dyrektor profesor uniwersytetu Albert Höfer, któremu katecheza austriacka zawdzięcza swoje związanie się ze współczesną egzegezą.

Francja

Reforma studiów
w Instytucie Katechetycznym w Paryżu

Dokonaną w 1969 r. reformę w Instytucie Duszpasterstwa Katechetycznego w Paryżu można najogólniej określić jako przejście od systemu autokratyczno-tradycyjnego do systemu demokratycznego i od bierności do aktywności studentów. Wyrazem podjętej reformy jest nowy program studiów uchwalony pod koniec czerwca 1969 r.

Materiał wykładowy powinni profesorowie określać nie odgórnie, ale wspólnie ze studentami, biorąc pod uwagę ich potrzeby. Również zarządzanie instytutem powinno się opierać na zasadach demokratycznych. Współczesne nauki, (antropologia, językoznawstwo, socjologia, psychologia, pedagogika itp.), mają być uwzględnione w szerszym zakresie.

Zamiast monologicznej formy wykładów i seminariów należy wprowadzić inne metody pracy, które wymagają aktywności, twórczości i samodzielnych poszukiwań studentów. Należy również stosować uczenie się grupowe.

W miejsce wspólnego, jednolicie zaprogramowanego *studium generale* dla wszystkich, każdy student ustali ze swym profesorem indywidualny program i w miarę możliwości wybierze grupę, w której będzie mógł przygotowywać się do swej późniejszej pracy, często konsultując opracowany materiał z profesorem.

Dla tych, którzy później będą pracowali w katechizacji, przewidziane są trzy możliwości: przygotowanie się do katechizacji dzieci i młodzieży; przygotowanie się do katechizacji dorosłych (duszpasterstwo parafialne, duszpasterstwo katechumenatu, dokształcanie dorosłych); przygotowanie się do pełnienia funkcji organizacyjnych w diecezji, czy w jakimś instytucie, lub w innych zespołach katechetycznych.

Istnieje jeszcze czwarta możliwość, mianowicie studiowanie w specjalnej grupie (*Equipes de tâches*) wybranych zagadnień pastoralnych.

Warunkiem przyjęcia do instytutu są ukończone studia filozoficzno-teologiczne i co najmniej trzyletnia praktyka. Studia trwają dwa lata. Nie ma końcowego egzaminu. Dyplom otrzymuje się na podstawie akt studenta i orzeczenia profesora, który kierował pracą.

Nie uprzedzając pełniejszej oceny, możliwej dopiero po dłuższym okresie pracy według nowego programu, na razie mówi się o zadowoleniu zarówno profesorów, jak i studentów z przeprowadzonej reformy. Niemniej nasuwają się pewne zastrzeżenia. Pomijając te, które odnoszą się do niedociągnięć praktyki względem przyjętych założeń, zwraca się uwagę, że obcokrajowcom (w instytucie jest ich więcej niż Francuzów) może grozić niebezpieczeństwo wyobcowania się z zagadnień pastoralnych własnego kraju i stosowania nabytej wiedzy oraz doświadczeń bez uwzględnienia specyficznych potrzeb rodzimego duszpasterstwa.

Wg *Katechetische Blätter* 95 (1970)242—248
opracował ks. Stanisław Rejmoniak OMI, Odra

Hiszpania

Katechizacja po Soborze Watykańskim II

1. Ogólnonarodowe zjazdy katechetyczne

W kwietniu 1966 roku zorganizowano w Madrycie Ogólnonarodowe Dni Studiów Katechetycznych pod hasłem *Działalność katechetyczna Kościoła w świetle Soboru Watykańskiego II*. Odtąd co roku odbywają się różnego rodzaju zjazdy ogólnonarodowe ludzi odpowiedzialnych za stan katechizacji. Największe znaczenie mają zjazdy diecezjalnych dyrektorów katechizacji.

W r. 1970 miało miejsce ważne sympozjum autorów i wydawców podręczników do nauczania religii. Była to wymiana poglądów na temat ustalonych przez episkopat kryteriów obowiązujących autorów i wydawców nowych podręczników szkolnych do nauczania religii.

Dodatnią stroną tych zjazdów jest to, że nie zajmowały się one jedynie administracją, ale były konstruktywną wymianą poglądów i propagowały zdobycze współczesnego ruchu katechetycznego.

2. Narzędzia pracy

a) Program i podręczniki dla klas podstawowych

Do r. szk. 1968/69 jeszcze obowiązywał katechizm pytań i odpowiedzi w całej ośmioklasowej szkole podstawowej. Był to katechizm abstrakcyjny i antropocentryczny, w którym nie było treści biblijnej ani liturgicznej.

Dopiero w programie na rok 1968/69 dokonano zmian strukturalnych. Odnajduje się w nim, co prawda, jeszcze treść starego schematu, lecz szczęśliwiej przebudowano ją w kierunku historii zbawienia, wewnątrznie złączonej z teologią roku liturgicznego. Ta decyzja Komisji Episkopatu do Nauczania i Wychowania została przyjęta przez katechetów hiszpańskich jako zdecydowany krok naprzód w odnowie katechetycznej. Zgodnie z nią przepracowano obowiązujący katechizm w nauczaniu szkolnym. Biskupi zgodzili się na to, aby pytania i odpowiedzi katechizmu zostały opatrzone krótkimi wyjaśnieniami i zilustrowane podstawowymi tekstami biblijnymi oraz zakończone zastosowaniami życiowymi. Dzięki szacie graficznej, dobrym ilustracjom i zmianie struktury wewnętrznej nowe podręczniki są uważane w Hiszpanii za duże osiągnięcie katechetyczne, nawet przez tych, którzy nie zgadzają się z tym połowicznym rozwiązaniem. Brak natomiast jakichkolwiek materiałów dla katechetów i rodziców.

b) Program i podręczniki dla szkół średnich

W r. 1967 Narodowy Sekretariat Katechetyczny opublikował w imieniu Komisji Episkopatu *Urzędowy kwestionariusz do nauczania religii na poziomie szkół przygotowujących do matury* wraz z programem na pierwszą klasę tych szkół oraz *Uzupełniające wskazówki do nauczania religii w pierwszych klasach szkół przygotowujących do matury*.

Programy te obowiązują jako podstawa do pisania podręczników, które będą publikowane za aprobatą Komisji Episkopatu oraz Ministerstwa Wychowania i Nauk. Komisja Episkopatu nie zatwierdzi żadnego podręcznika dla ucznia bez równoległego podręcznika dla nauczyciela religii szkoły średniej tego typu. Kwestionariusz i programy są bardzo szerokie, co zapewnia autorom podręczników wielką swobodę twórczą.

Owoce tej orientacji są nowe podręczniki, w których dostrzega się znaczne pogłębienie treści teologicznej w oparciu o naukę ostatniego soboru. Uczeń spotyka się w nich z tekstami biblijnymi i liturgicznymi oraz znajduje pomoc do osobistej refleksji i działania. Jednak autorzy nie potrafili jeszcze odpowiednio zintegrować doświadczenia życiowego ludzi młodych w sformułowanie orędzia chrześcijańskiego, tzn. język biblijny, liturgiczny i doktrynalny oraz świadectwo życia chrześcijańskiego nie są w tych podręcznikach odpowiednio zrównoważone i scalone w organiczną całość. Zawierają one raczej zestaw różnych elementów obok siebie, bez wewnętrznej jedności lub ulegają pokusie streszczania odnowionej teologii, jak dawniej streszczano podręczniki teologii scholastycznej.

Mimo to jednak proces odnowienia katechizacji posuwa się naprzód, choć nie w takim tempie, jakiego wymagają potrzeby współczesnej młodzieży.

3. Tłumaczenie publikacji zagranicznych

W ostatnich latach wielkim powodzeniem cieszą się w Hiszpanii tłumaczenia publikacji specjalistów w dziedzinie katechetyki krajów języka francuskiego i niemieckiego. W wielości przekładów, których wybór nie zawsze jest szczęśliwy, na szczególną uwagę zasługują dwie doniosłe publikacje.

Pierwszą z nich jest holenderski katechizm dla dorosłych, wydany w klimacie polemiki i przez niektórych przyjęty z rezerwą, lecz posiadający niewątpliwą wartość katechetyczną, jak twierdzi sprawozdawca hiszpański Elias Yanes Alvarez. Równie doniosłą publikacją jest *Biblioteca del Pensamiento Catequético actual*, wybór artykułów i prac na temat katechizacji, wydanych w ciągu ostatnich piętnastu lat w różnych krajach Europy. Publikacja ta jest owocem inicjatywy Komisji Episkopatu do Spraw Wiary. Tomy tej kolekcji rozesyłają się w dużym nakładzie w Hiszpanii i w krajach Ameryki Łacińskiej. Są one wielką pomocą w refleksji nad rozwojem duszpasterstwa katechetycznego w tych krajach.

4. Kształcenie ludzi odpowiedzialnych za katechizację

Do niedawna kształcenie katechetów w Hiszpanii odbywało się w sposób zrutyinizowany poprzez nauczanie religii w seminariach nauczycielskich i na kilku powierzchniowych kursach w seminariach duchownych. Nic więc dziwnego, że także z tego powodu poziom katechizacji był niski.

W celu zmiany tego stanu podjęto doniosłą decyzję i utworzono dwa naukowe ośrodki uniwersyteckie dla kształcenia katechetów (według nowego prawa oświatowego w Hiszpanii wszyscy nauczyciele szkół podstawowych muszą posiadać wykształcenie uniwersyteckie). Jest to Papieski Instytut św. Piusa X w Salamance, kierowany przez Braci Szkół Chrześcijańskich przy współpracy z uniwersytetem w Salamance oraz Wydział Katechetyczny Wyższego Instytutu Duszpasterskiego uniwersytetu w Salamance z siedzibą w Madrycie.

Prócz tego znaczna liczba księży, zakonników i zakonnice skończyła swe studia katechetyczne bądź na Wyższym Instytucie Duszpasterstwa Katechetycznego w Paryżu bądź w ośrodku „Lumen Vitae” w Brukseli. Ludzie ci pracują bardzo aktywnie nad rozwojem katechizacji w Hiszpanii.

Obok studiów wyższych wielki wpływ na katechizację wywierają kursy na poziomie średnim. Od roku 1966 organizuje się je jednocześnie w wielu diecezjach. Każdy kurs trwa miesiąc w czasie wakacji letnich, a biorą w nich udział księża, świeccy, zakonnicy i zakonnice.

Rezultaty kursów są pozytywne nie tylko dla studentów, ale i dla profesorów, kierowników grup itp. Klimat życia wspólnego, który powstaje między osobami różnych diecezji i między różnymi zakonami, ułatwia później współpracę katechetyczną na płaszczyźnie międzydiecezjalnej i ogólnonarodowej.

Do rozwoju katechizacji przyczyniają się oprócz kursów także liczne diecezjalne instytuty teologiczne, które reformują swoje programy w kierunku bardziej duszpasterskim, przeznaczając więcej godzin na wykłady i ćwiczenia poświęcone lepszemu formacji katechetycznej.

5. Zmiana mentalności

Jednym z najważniejszych osiągnięć ruchu katechetycznego w Hiszpanii jest pozytywna zmiana mentalności u ludzi odpowiedzialnych za katechizację. Obecnie są oni przekonani, że wychowanie wiary powinno brać za punkt wyjścia konkretne życie katechizowanych i starać się wcielić w orędzie chrześcijańskie. Zrozumiano, że wychowanie wiary nie polega na memoryzowaniu formułek. Coraz szersze środowisko katechetów i czynników kierowniczych rozumieją, że w katechezie chodzi o osobiste nawrócenie religijne, o aktywizację katechizowanych i zaangażowanie ich w życie wspólnoty chrześcijań-

skiej, w oparciu o Pismo św. i w stałym kontakcie z życiem liturgicznym, a nie bierne wyuczenie doktryny w ujęciu abstrakcyjnym, oderwanym od życia.

6. Pytania o przyszłość katechizacji w Hiszpanii

Ludzie odpowiedzialni za duszpasterstwo katechetyczne w Hiszpanii zdają sobie sprawę z wielu problemów, jakie odkrywa troska o rozwój życia Kościoła w tym kraju. Jednym z nich jest katechizacja dorosłych. Pojawiają się nowe ugrupowania i wspólnoty dorosłych oraz nowe sposoby ich formacji religijnej, np. katechumenat i przygotowanie rodziców do chrztu ich dziecka. W związku z tym wyłania się potrzeba głębszej refleksji na kilku odcinkach. Jak przepowiadać Chrystusa dorosłym, aby doszli do dojrzałej wiary, licząc się ze środowiskiem społecznym, do którego należą? Jakie orędzie trzeba przekazać najuboższym? Jaki jest związek homilii z katechizacją dorosłych w obecnej sytuacji Kościoła? Jak doprowadzić ludzi starszych do przyswojenia sobie nowej wizji Kościoła? Jak wychować sumienie społeczne dorosłych jednocześnie z ich osobistym sumieniem religijnym?

Drugi poważny problem wiąże się z coraz częściej powtarzaną obawą, że środowisko szkolne nie jest odpowiednim miejscem do kształtowania autentycznej wiary ze względu na zewnętrzny przymus szkolny. Stawiając czoło temu problemowi hierarchia domaga się zmiany metod nauczania katechetycznego w szkołach i wyższych kwalifikacji katechetów. Zmierzają one także do pełnego wcielania świeckich i zakonnicy do personelu katechetycznego zarówno w szkołach podstawowych, jak średnich, a nawet wyższych.

Następnym ważnym odcinkiem pracy katechetycznej jest problem katechizacji upośledzonych. Brakuje nie tylko katechetów specjalistów, ale również pomocy dydaktycznych. Istnieje tylko kilka tłumaczeń z francuskiego.

Wreszcie ostatnia grupa problemów wiąże się z potrzebą badań i studiów rodzimych w dziedzinie katechizacji. Cały ruch katechetyczny oparty jest bowiem o tłumaczenie. Tymczasem są w Hiszpanii ludzie, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje, lecz często od pracy twórczej pisarskiej odrywani są do bezpośredniego duszpasterstwa. Mimo to jednak ośrodki studiów kierują studentów ku opracowaniom tez doktorskich z katechetyki. Niektóre publikacje zaczynają się ukazywać. Interesujące doświadczenia bieżące będą mogły po opublikowaniu posunąć naprzód rozwój katechizacji w Hiszpanii. Tak więc w Hiszpanii pracuje się wiele nad *aggiornamento* katechizacji, ale jeszcze więcej pozostaje do zrobienia.

Wg *Lumen Vitae* 25(1970)641—654
opracował ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Niemiecka Republika Federalna

Nowy katechizm przedmiotem dyskusji

Seminarium sesji zimowej 1969/70 w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Ruhr oddział Dortmund poświęcone było zagadnieniu katechizmów, w szczególności katechizmowi z 1969 r.: *Arbeitsbuch glauben — leben — handeln*. W sprawozdaniu z tego seminarium usystematyzowano wypowiedzi dyskutantów w następujące punkty:

1. Katechizm z 1969 r. stanowi pomoc w egzystencjalnym ujęciu katechizacji. Zawarte w nim zadania, stawiane problemy i pytania przy końcu każdej lekcji oraz zróżnicowane w swym rodzaju teksty są materiałem do rozmów o charakterze indukcyjnym, pobudzają do zastanawiania się i rozważań.

2. Materiał jednostki katechizmu nie odpowiada materiałowi lekcji. Katecheta może każdą jednostkę katechizmu dzielić na dowolną ilość jednostek

lekcyjnych. Ponieważ przyszłe podręczniki mają prowadzić ucznia do aktywności i samodzielnej pracy, pozwalając mu zetknąć się ze źródłami, *Arbeitsbuch* uważa się za pierwszą tego rodzaju próbę, godną uwagi.

3. Zdaniem innych natomiast podręcznik w formie książki roboczej (*Arbeitsbuch*) jest nie do przyjęcia w klasach 5—9 ze względów pedagogicznych i dydaktycznych. Obecny *Arbeitsbuch* z 1969 r. jest za trudny dla stopnia średniego. Nie bierze pod uwagę poszczególnych okresów rozwojowych.

4. W dyskusji podkreślono wielkie znaczenie tych tekstów, które podejmują współczesną tematykę.

5. W dalszych wypowiedziach zwracano uwagę na potrzebę krytycznej rewizji treści i formy katechizmu, wyliczając konkretne tematy, teksty, ujęcia czy braki.

6. Do podstawowych prawd w katechizacji zaliczono naukę o Bogu objawiającym się i działającym w Izraelu; naukę o Bogu objawiającym się i działającym w Chrystusie z podkreśleniem eschatologicznych wymiarów zmartwychwstania (a nie tylko historycznych); naukę o życiu i działaniu Chrystusa dzisiaj, wśród nas. Ponieważ obecność Chrystusa i Jego Kościoła w świecie wiąże się teologią wartości ziemskich, w dyskusji powołano się na stwierdzenie *Gaudium et spes*, że „choć należy starannie odróżnić postęp ziemski od wzrostu Królestwa Chrystusowego, to przecież dla Królestwa Bożego nie jest obojętne, jak dalece postęp ten może przyczynić się do lepszego urzędowania społeczności ludzkiej” (KDK 39).

Tak więc uczestnicy seminarium widzą wielką potrzebę i znaczenie podkreślania prawd podstawowych w katechezie egzystencjalnej, antropologicznej właśnie w dzisiejszych czasach — czasach chaosu i zagrożenia samej istoty chrześcijaństwa.

Z działalności Stowarzyszenia Katechetów NRF

Jak wynika ze sprawozdania złożonego na zjeździe Stowarzyszenia Katechetów w Monachium (1—2. V. 1970 r.), zakres działalności tej od blisko stu lat istniejącej organizacji jest szeroki. W siedmiu komisjach pracujących z polecenia konferencji Episkopatu, główna odpowiedzialność i kierownictwo spoczywało na członkach stowarzyszenia. Komisjom zlecono opracowanie programów i podręczników do nauki religii dla różnych typów szkół, oraz wytycznych i materiałów pomocniczych dla dzieci i młodzieży, a także pomocy do nauki tekstów biblijnych.

Wiele uwagi poświęca stowarzyszenie współpracy z różnymi instytutami, ze Związkiem Docentów Katechetyki w NRF, z Europejskimi Stowarzyszeniami Katechetycznymi, z Katolickim Dziełem Biblijnym oraz z różnymi ośrodkami poszukującymi.

Członkowie stowarzyszenia organizują zjazdy i biorą aktywny udział w licznych konferencjach. Od początku swego istnienia stowarzyszenie uważa za swój obowiązek dostarczenie nauczycielom religii i katechetom odpowiednich materiałów pomocniczych, w tym także pomocy audiowizualnych. Wysyłając licznych referentów na kursy i zebrania organizowane celem dokształcenia katechetów w dziedzinie pedagogiki religijnej, zamierza podjąć akcję dokształcania systematycznego przy współudziale Instytutu Katechetyki i Homiletyki oraz Katolickiego Dzieła Biblijnego. Podobnie planuje większą i bardziej regularną koordynację wszelkich prac diecezjalnych z działalnością centralnego ośrodka w Monachium.

Oprócz powyższego sprawozdania na zjeździe dokonano także pewnych zmian organizacyjnych. Ponieważ dotychczasowy przewodniczący stowarzyszenia dr Hubert Fischer złożył ze względów zdrowotnych rezygnację, funkcję tę powierzono prof. dr. Adolfowi Exlerowi. Do zarządu, którego skład razem z przewodniczącym tworzą dr Valentin Hertle jako generalny se-

ekretarz i Alojzy Zenner, naczelny redaktor „Katechetische Blätter”, weszło jeszcze siedmiu członków: Fritz Bauer, Hermann Kirchoff, Wolfgang Langer, Gabriele Miller, Otto Riedel, Günter Stachel i Klemens Tilmann. Stowarzyszenie liczy obecnie ok. 10400 członków.

Wg *Katechetische Blätter* 95(1970)375—378; 444—446; 697—702.

opracował ks. Stanisław Rejmoniak OMI, Obr

Włochy

Odnowa katechetyczna

I. Inicjatywa świeckich

Do roku 1970 obowiązywał we Włoszech program katechizacji ustalony przez św. Piusa X w latach 1905—1912, który był kopią katechizmu biskupa Casati z końca XVIII wieku. Taki program nie mógł odpowiadać potrzebom dzieci współczesnych. Ponadto Sobór Watykański II postawił katechezie nowe zadania pod względem treści i formy. Już przed soborem katolicy świeccy zrzeszeni w Akcji Katolickiej dostrzegli rozdźwięk między potrzebami religijnymi współczesnej młodzieży a treścią katechizmów włoskich. Toteż w celu zmiany istniejącego stanu sekcja katechetyczna Akcji Katolickiej nawiązała współpracę z grupą proboszczów oraz z Urzędem Katechetycznym Episkopatu.

Katolicy świeccy żądali rewizji treści przekazywanych dzieciom i młodzieży na katechizacji, wyczuwając duszpasterzy na problemy kultury współczesnej, antropologii chrześcijańskiej i postępującej sekularyzacji.

Po soborze episkopat włoski powołał specjalną komisję ekspertów do zredagowania nowego katechizmu. Komisja ta wzięła pod uwagę wspomniane postulaty i pierwsze intuicje katolików świeckich. Owocem żmudnej i energicznej pracy komisji oraz Narodowego Urzędu Katechetycznego jest opublikowany przez episkopat włoski w marcu 1970 r. ważny dokument, którego ostateczny tytuł brzmi *Katechizm o życiu chrześcijańskim. Odnowa katechizacji*. W biuletynie niniejszym chcemy przedstawić idee przewodnie tego dokumentu. Tym samym zarysuje się kierunek odnowy katechetycznej przeprowadzanej we Włoszech.

Na uwagę zasługuje wypowiedź papieża Pawła VI o nowym dokumencie episkopatu Włoch: „Jest to dokument, który oznacza historyczny i decydujący moment dla wiary katolickiej ludu włoskiego. Jest on dokumentem, w którym ukazuje się aktualność nauczania doktrynalnego, jakie wypływa z opracowania dogmatycznego ostatniego soboru... Uzyskuje on funkcję magisterium Kościoła: winniśmy mu szacunek i zaufanie. (*Il rinnovamento della catechesi in Italia*, Roma 1970, 22).

II. Schemat dokumentu

Dokument składa się z dziesięciu rozdziałów, które zawierają dwieście artykułów. Zapoznanie się ze schematem *Katechizmu o życiu chrześcijańskim* daje wyobrażenie o tym, jak wielką drogę przebył Kościół we Włoszech w dziedzinie odnowy katechetycznej.

Dwa pierwsze rozdziały omawiają katechizację na tle duszpasterskiej i wychowawczej działalności Kościoła. Określają one katechizację jako wykonywanie potrójnej misji Chrystusa proroka, kapłana i króla. Zajmują się stosunkiem katechezy do przepowiadania słowa Bożego w liturgii.

Rozdziały trzeci i czwarty wyznaczają najistotniejsze cele i zadania katechezy. Celem tym jest wytworzenie „mentalności wiary” u katechizowanych i wprowadzenie w życie Kościoła oraz integracji między wiarą a życiem. Punktem centralnym w każdej katechezie jest żywa osoba Jezusa Chrystusa, który tworzy wspólnotę zespoloną z osobami Trójcy Świętej.

Następne dwa rozdziały poświęcone są zagadnieniu źródeł i treści katechezy. Omawiają więc istotne elementy orędzia Chrystusowego wyrażone w Piśmie świętym i w przepowiadaniu liturgicznym. Pismo św. i liturgia są podstawowymi źródłami katechezy.

Podmiotowe uwarunkowanie katechezy wykonawczej w konkretnych warunkach Kościoła lokalnego jest przedmiotem rozdziałów siódmego i ósmego. Chodzi tu o wymiar antropologiczny nowej katechezy. Wreszcie ostatnie dwa rozdziały zajmują się zagadnieniem metody w katechezie i odpowiednich kwalifikacji teologiczno-pedagogicznych każdego katechety. Wielki nacisk kładzie się w nich na funkcję katechizacyjną środowiska, w którym żyje dziecko.

III. Katechizacja na tle duszpasterskiej i wychowawczej misji Kościoła

Katechizm o życiu chrześcijańskim ustawia katechizację na tle duszpasterskiej i wychowawczej misji Kościoła, który sprawuje misję zbawienia dzięki stałej mocy Ducha Świętego, wykonując misję proroczą, kapłańską i królewską Jezusa Chrystusa. W tej potrójnej misji mieści się także posługa słowa Bożego. Słowo to posiada bowiem nie tylko wymiar proroczy, ale także liturgiczny (kapłański) i królewski, gdyż przez nie Chrystus żyje i króluje w żywej jedności Ducha Świętego, jaką jest Kościół.

Pierwszą konsekwencją tego faktu jest, że katechizacja zawiera się także w zakresie tej potrójnej misji; drugą zaś, że katecheza będąca integralną częścią posługi proroczej pozostaje nierozzerwalnie związana z posługą liturgiczną i duszpastersko-królewską i tylko w tym świetle może być zdefiniowana w swej naturze i w swych prawach.

Podstawowym źródłem proroczej posługi Kościoła jest objawienie się Boga w zbawczych interwencjach w ciągu historii zbawienia, której centrum i szczytem jest Jezus Chrystus, utrwalone w Piśmie świętym i Tradycji, którą dokument określa dynamicznie jako całą rzeczywistość zbawczą zawartą w Kościele. Prócz tego źródłem jest także historia i kultura narodów wraz z całym stworzeniem, jako echo słowa Bożego w historii, kulturze i w przyrodzie. Kościół spełniając swoją misję proroczą ze zcją słucha słowa Bożego jako uczeń Chrystusa i Jego świadek. Dokument podkreśla wielokrotnie, że tę misję proroczą spełnia nie tylko hierarchia, ale cała wspólnota chrześcijańska, chociaż przyznaje, że hierarchia posiada misję specyficzną głoszenia słowa autentycznie i autorytatywnie.

IV. Podstawowe prawo metodologiczne działalności proroczej Kościoła i jego konsekwencje w katechizacji

Dokument stwierdza, że Kościół może skutecznie spełniać swoją misję proroczą jedynie wówczas, gdy będzie naśladował pedagogię Bożą ujawnioną w historii. W tej zaś pedagogii wyróżnia się trzy prawa.

Bóg prowadził rozmowę z ludźmi przez wydarzenia i słowa wewnętrznie powiązane. Nie przekazywał doktryny w terminach abstrakcyjnych, lecz skonkretyzował swoje pouczenia doktrynalne w interwencjach zbawczych dostosowanych do rozwoju ludzkości i wyjaśniał je konkretnie i życiowo. Pierwszym prawem jest więc prawo konkretności.

Objawienie Boże ukazuje się jako objawienie stopniowe złożone ze sformułowań całościowych i konkretnych obrazów. Katechizacja musi być także stopniowa, musi przekazywać tylko tyle sformułowań, ile dziecko może sobie przyswoić na określonym etapie swego rozwoju i musi przemawiać językiem obrazowym. Prawo stopniowości jest więc drugą zasadą w głoszeniu słowa Bożego.

Bóg mówił do ludzi za pośrednictwem języka ludzi określonego narodu, żyjącego w określonej kulturze, dostosowując ten język do powolnego doj-

rzewania tego narodu. To swoje przystosowanie się okazał w stopniu najwyższym w swoim wcielonym Synu (KO 13). Dlatego Kościół nie może głosić abstrakcyjnej ideologii, lecz słowo, które stało się ciałem w Chrystusie. Stąd też w przepowiadaniu Kościoła obowiązuje prawo wcielenia czyli wierność Bogu i wierność człowiekowi. Katechizacja musi więc przejąć to prawo i przystosować się do dzieci określonego wieku, określonej kultury i narodu, zachowując całkowitą wierność Bogu, który pragnie się zawsze udzielać człowiekowi. Prawo wcielenia jest więc trzecim prawem działalności katechetycznej.

Dokument podkreśla również, że celem misji proroczej Kościoła jest współpraca z Bogiem, a nie zastępstwo Boga, współpraca z wewnętrznym działaniem Ducha Świętego, aby wzniecić w człowieku dobrowolną odpowiedź żywej wiary, nadziei i miłości.

Przepowiadanie prowadzące do aktu wiary dokument nazywa ewangelizacją, a nie katechezą. Ten ostatni termin stosuje tylko wtedy, gdy mówimy o prowadzeniu do dojrzałej wiary tych, którzy już uwierzyli całościowo, bez wchodzenia w szczegóły orędzia chrześcijańskiego.

V. Natura i zadania katechezy

W dokumencie nastąpiło przesunięcie akcentu z „katechizmu” na „katechezę”. Ten ostatni termin powtarza się 160 razy w 110 artykułach dokumentu. Katecheza nie jest bowiem książką, lecz działaniem proroczym całej wspólnoty Chrystusowej. Jest to działanie Kościoła, całej wspólnoty wierzących, współpraca z Osobami Trójcy Świętej, a w szczególności jest to wykonywanie misji proroczej Chrystusa w celu świadczenia o zbawczej interwencji Boga, poczynając od pierwszego zwiastowania aż do wyjaśnienia szczegółowego dla ożywienia i rozwoju wiary. Jest to działanie, które nadaje sens i wartość całemu życiu człowieka, prowadząc katechizowanych do wewnętrznego przyswojenia sobie dojrzałej wiary w różnych sytuacjach życiowych. Katecheta natomiast (ten w najszerszym sensie) jest pośrednikiem w akcji Bosko-ludzkiej i ma za zadanie umożliwić spotkanie Boga z człowiekiem. Jest on niejako „narzędziem i sakramentem” tego spotkania.

Celem więc katechezy nie jest wyuczenie dzieci samych prawd wiary i przykazań, ale przez doprowadzanie do spotkania z Bogiem żywym wytworzenie u katechizowanych „mentalności wiary”. Termin ten powtarza się niezwykle często w dokumencie. Wytworzenie mentalności wiary oznacza doprowadzenie każdego katechizowanego do zmiany dyspozycji duchowych w ocenie życia ludzkiego i historii świata. Mentalność wiary jest to zatem pewna stała dyspozycja duchowa decydująca o stałym nastawieniu człowieka, dzięki któremu chrześcijanin patrzy na historię oczyma Chrystusa i tak jak On ocenia życie, wybiera i kocha razem z Nim.

Do elementów konstytutywnych mentalności wiary należy zarówno znajomość treści wiary (*fides quae creditur*), jak i sam akt wiary (*fides qua creditur*), dzięki któremu człowiek wchodzi we wspólnotę życia z Bogiem i z ludźmi. Mentalność ta wyraża się konkretnie w różnych sytuacjach życia chrześcijanina.

W poznawaniu treści wiary chodzi przede wszystkim o jej głębsze i bardziej osobowe przyswojenie sobie, a od strony katechety o organiczne przedstawienie misterium chrześcijańskiego, a nie o intelektualizm i samo wyuczenie pojęć. Natomiast w akcie wiary katechizowani powinni mocno przeżyć i niejako odczuć osobową przynależność do Chrystusa w Kościele. Powinni przeżywać Kościół jako wspólnotę wiary, kultu i miłości. Ta mentalność wiary powinna być uniwersalistyczna, tj. obejmować szacunkiem i miłością w Bogu także inaczej wierzących lub niewierzących.

Integracja między wiarą a życiem powinna się wyrażać w samym ukazy-

waniu Chrystusa jako wydarzenia zbawczego w życiu codziennym chrześcijanina, przez którego Chrystus pragnie się dalej wcielać w ten świat i pragnie udzielać odpowiedzi na problemy ludzkie. Wiara powinna więc być ukazana jako odpowiedź Chrystusa na problemy człowieka i świata współczesnego.

VI. Treść odnowionej katechezy

O treści katechezy decydują konkretne potrzeby duszpasterskie i prawdy teologiczne ujęte w świetle Soboru Watykańskiego II, wymagania słowa Bożego i konkretnej sytuacji katechizowanych. Nacisk ma być położony na rdzeń orędzia chrześcijańskiego i na odnowione sformułowanie go w kategoriach i wyrażeniach zrozumiałych dla człowieka współczesnego. Należy natomiast opuścić te problemy, które straciły już swą aktualność.

W tym celu należy dokonać ponownego odkrycia podstawowego orędzia chrześcijańskiego. Kierunek tej pracy wskazują trzy artykuły rozdziału IV. Art. 56 domaga się, aby treść katechezy przedstawiona była w formie organicznej, życiowej i całościowej, przewyżając fragmentaryzm i abstrakcyjność wielu dotychczas praktykowanych form katechizacji.

Art. 57 mówi natomiast, że punktem centralnym katechezy organicznej jest osoba Jezusa Chrystusa. Z tego wynika potrzeba chrystocentryzmu w każdej katechezie.

Wreszcie art. 58 podkreśla znaczenie duszpasterskie poprzednich postulatów: „Wybierając osobę Jezusa Chrystusa jako żywe centrum, katecheza zmierza nie tylko do tego, aby podać istotny rdzeń prawdy do wierzenia, lecz przede wszystkim do zjednoczenia z żywą osobą Jezusa Chrystusa. Jest to doniosłe rozróżnienie. Dokument chce bowiem przewyciężyć konceptualizm i obiektywizm dotychczasowej katechizacji przez wizję bardziej osobową i życiową. „Katecheza głosi misterium Chrystusa obecne w Kościele”. Dokument wylicza wszystkie sposoby obecności Chrystusa w Kościele, akcentując Jego obecność w Eucharystii oraz polecając wprowadzenie dzieci do owocnego i świadomego przeżywania tych obecności.

Niezmiernie ważnym postulatem jest stosowanie zasady koncentracji przy układaniu programów wokół misterium Chrystusa w miejsce dotychczasowej atomizacji treści według schematów abstrakcyjnej teologii.

Do tych idei koncentrycznych dokument zalicza następujące: Jezus Chrystus wprowadza w misterium Boga, Ojca, Syna i Ducha Świętego; rodzi Kościół — Lud Boży; stwarza nowego człowieka za pośrednictwem daru swojego Ducha; orędzie Chrystusowe a problemy historycznej sytuacji wiernych; Jezus Chrystus zamyka historię zbawienia.

VII. Kryteria układania treści

Cały rozdział V dokumentu poświęcony jest dwóm rodzajom kryteriów przy układzie treści, jaka ma się znaleźć w nowych podręcznikach do katechizacji. Są to kryteria formalne i materialne.

A. Kryteria formalne:

1. Obowiązuje prymat wymagań subiektywnych, dostosowanie do potrzeb osobowych dzieci w kontekście ich życia codziennego i kultury. Jest to wymaganie wewnętrznie powiązane ze słowem Bożym, które chce się wcielić w konkretną rzeczywistość jako zawsze żywe i aktualne.

2. Nie uda się osiągnąć tego bez przystosowania języka. Chodzi bowiem o to, aby katechizowani zrozumieli Objawienie Boże zgodnie z prawem wcielenia. Słowo Boże głoszone w języku niezrozumiałym (np. dla małych dzieci sformułowania teologii spekulatywnej) nie tylko nie zostanie zrozumiane, ale nawet nie dotrze do katechizowanych jako słowo Boże.

3. Trzecim kryterium jest zwrócenie uwagi na problemy człowieka, a więc wyzucie antropologiczne naszego czasu. Nie chodzi jednak tylko o nawiązanie psychologiczne czy o akomodację do gustów czasu, lecz o respektowanie czynnika antropologicznego zawartego w orędziu objawionym. Bóg Objawienia w rzeczywistości jest „Bogiem z nami”, Bogiem, który mówi, który zbawia i nadaje sens naszemu życiu. Biblia natomiast — twierdzi dokument za Abrahamem Heschel — „nie jest teologią o człowieku, lecz antropologią o Bogu”, a Objawienie ukazuje się nie jako czysto obiektywne poznanie samego Boga w sobie, Chrystusa i historii świętej, lecz przede wszystkim jako odsłonięcie głębokiego sensu egzystencji i historii jako miejsca Przymierza i Królestwa. Chodzi zatem o integrację problemów ludzkich i procesu nauki religii.

4. Następnym kryterium jest respektowanie fundamentalnych wymiarów orędzia chrześcijańskiego. Chodzi więc najpierw o wymiar wspólnotowy w prawdach wiary, w ukonstytuowaniu Kościoła, w liturgii, w proponowanych obowiązkach, w celu człowieka i świata, który Kościół zwiastuje. Potrzebny jest również wymiar historyczno-eschatologiczny. Wszystkie elementy orędzia chrześcijańskiego mieszczą się w historii zbawienia, która jest budowaniem Królestwa Bożego na ziemi, zmierzającego do ostatecznego wypełnienia. Z kolei dokument podkreśla wymiar sakramentalny. Na wszystkich poziomach realizacji orędzie objawione ukazuje się i aktualizuje za pomocą znaków widzialnych (Chrystus, Kościół, sakramenty). Nie można pominąć również wymiaru duchowego. Aktywna obecność Ducha Świętego powinna więc być rozpoznana w każdym momencie planu Bożego.

5. Ostatnim wreszcie kryterium formalnym jest związek z misterium Chrystusa. Każdy temat powinien się łączyć lub nawiązywać do centralnego misterium Chrystusa.

B. Kryteria materialne w układzie orędzia chrześcijańskiego dla katechizacji:

1. Chrystus wprowadza w misterium Boga, Ojca, Syna i Ducha Świętego. Chodzi o odkrycie osobowego i egzystencjalnego wymiaru misterium Trójcy Najświętszej. W dotychczasowych podręcznikach było ono przedstawiane jako prawda abstrakcyjna, trudna do zrozumienia, w którą należy wierzyć, a nie mająca nic wspólnego z życiem. Należy przedstawić misterium Trójcy w taki sposób, w jaki było ono stopniowo objawione światu. Katecheza powinna stosować formuły biblijne zamiast formuł teologii spekulatywnej.

Osoby Trójcy Najświętszej należy więc przedstawiać jako osoby dramatu zbawienia, który dochodzi do szczytu w misterium paschalnym Jezusa Chrystusa. W dokumencie pojawia się termin Trójcy „ekonomicznej” czyli wypełniającej plan zbawienia, w przeciwstawieniu do Trójcy „ontologicznej” czyli samej w sobie. Dokument mocno podkreśla, że w katechezie należy dać pierwszeństwo Trójcy wypełniającej zbawczy plan, a więc ukazywać ją dynamicznie, a nie statycznie, jak to czyniono w katechizmach będących skrótami teologii spekulatywnej. Trzeba zatem ukazywać Boga żywego Abrahama, Izaaka, Jakuba i Pana naszego Jezusa Chrystusa, a nie Boga filozofów. Ponadto należy uwzględnić wpływ sekularyzacji na nasz język o Bogu. Ateizm i sekularyzacja przyczyniają się bowiem do oczyszczenia pojęcia Boga z obciążeń i uwarunkowań kultury już zdezaktualizowanej.

2. Jezus Chrystus rodzi Kościół — Lud Boży. Nauka o Kościele przedstawiona jest w dokumencie prawie wyłącznie w kategoriach konstytucji *Lumen Gentium*, z której zaczerpnięto idee przewodnie i prawie wszystkie sformułowania.

3. Jezus Chrystus stwarza nowego człowieka za pośrednictwem daru swego Ducha. W kilku paragrafach dokument podaje krótką syntezę antropologii teologicznej. Klasyczne tematy o łasce, grzechu i życiu moralnym oraz o stworzeniu zostały ujęte parami i w wewnętrznym związku, dzięki czemu

zostały wzbogacone i stały się bardziej przemawiające. Cała nauka o człowieku jest rozpatrywana w świetle Chrystusa. W Jego misterium uzyskuje prawdziwe wyjaśnienie misterium człowieka.

Naukę o łasce również ujęto w aspekcie chrystologicznym jako uczestnictwo w synostwie Chrystusa, a następnie w aspekcie osobowym jako podstawę nowych i wywyższających stosunków z Bogiem i przeobrażenia osobistego. W ten sposób uniknięto panującego dotąd „urzeczowienia” i niejako „zmaterializowania” daru łaski.

Stworzenie zostało słusznie połączone z kontekstem zbawczego planu Boga i przedstawione jako pierwszy etap historii zbawienia. Zostało ono zgodnie z nauką Pisma św. przedstawione w jego związku z człowiekiem i z przymierzem zawartym w Chrystusie jako pierwszy dar i pierwsze zaproszenie do tego przymierza. W związku z tym podkreślono chrześcijańską wartość wolności człowieka zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej. Nauka o grzechu pierwotnym jest otwarta na współczesne postulaty teologiczne. Grzech ten został przedstawiony jako negatywny aspekt powszechnej potrzeby odkupienia w Chrystusie. Nastąpił tu fundamentalny zwrot chrystologiczny w katechezie.

Życie moralne natomiast związane organicznie z przekazywaną prawdą dogmatyczno-biblijną. Nie ma więc podziału na osobne przedmioty jak dogmatyka lub etyka. Źródłem moralności nie jest prawo zewnętrzne ani wolność osobista, ale Duch Święty; życie moralne chrześcijanina zostało ujęte jako życie w Duchu Świętym. Prawo i przykazania nie zostały wyeliminowane, lecz ustawione we właściwej perspektywie prymatu miłości.

4. Orędzie Chrystusa a problemy historycznej sytuacji wiernych. Dokument wprowadza problemy niezwykle aktualne jak np. problem społecznego i politycznego zaangażowania człowieka, lecz nie daje w tej dziedzinie konkretnych wskazówek, ograniczając się do uzasadnienia takich tematów w katechizacji. Wprowadzenie ich do katechizacji podyktowane jest nie tylko troską dydaktyczną czy pedagogiczną, ale przede wszystkim wymaganiami prawa wcielenia. Przykładowo tekst sygnalizuje niektóre z nich: problemy pokoju, wolności, sprawiedliwości, współpracy międzynarodowej; dialog ekumeniczny, religie niechrześcijańskie, z którymi dziś styka się prawie każdy człowiek; problemy małżeństwa i rodziny oraz problemy społeczne Włoch.

5. Jezus Chrystus zamyka historię zbawienia. Pod takim hasłem tekst podaje naukę o eschatologii. Nauka ta nie jest pozostawiona na jakiś osobny okres katechizacji czy też osobny przedmiot. Ma być ona organicznie wmontowana w całą katechizację. Trzeba zatem kłaść nacisk na obecność Chrystusa zmartwychwstałego w Kościele, a w katechezie o tzw. rzeczach ostatecznych umacniać nadzieję chrześcijańską, unikając wszelkiej przesady lub domysłów nie opartych o objawienie. Należy zamknąć naukę o eschatologii katechezą o nowym stworzeniu i przeobrażeniu wszystkiego w Chrystusie zmartwychwstałym. Dokument wzywa katechetów, aby w tej dziedzinie uzupełnili może już dziś niewystarczające wykształcenie teologiczne.

Podsumowując należy stwierdzić, że Aldo del Monte, dyrektor Narodowego Urzędu Katechetycznego, słusznie nazwał uchwalony przez episkopat dokument punktem zwrotnym katechizacji we Włoszech. Stało się to możliwe dzięki temu, że przy pracy nad nim uwzględniono dorobek odnowy katechetycznej naszego stulecia włącznie z doświadczeniem parafii w Isolotto. Ponadto pracowali nad nim nie tylko specjaliści duchowni, lecz także katolicy świeccy, a przed ostateczną redakcją został uważnie przejrany przez teologów, biblistów, liturgistów i metodologów różnych uczelni katolickich.

Według *Il rinnovamento della catechesi in Italia, Commento al „documento di base” per il nuovo catechismo italiano*, Roma 1970, wg *Lumen Vitae* 25(1970)630—640

opracował ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

II. RUCH KATECHETYCZNY W POLSCE

1. Treść i metoda katechez na pierwszy rok religijnego kształcenia młodzieży, opracowanych przez siostrę Imeldę Adamską (na prawach rękopisu), Kraków 1968.

Założenia ogólne

Podstawowe założenia katechizacji młodzieży (15—19 lat) przyjęte w tych katechezach można streścić następująco. Za punkt wyjścia przyjmuje się nauczanie łączne (zerwanie z szufladkowością), egzystencjalny, a nie ontologiczny punkt wyjścia. Akcent położony jest nie na wiedzy o prawdach religijnych i moralnych, ale na osobiste zaangażowanie się młodzieży w wiarę, będące odpowiedzią na powołanie Boże. Z poznania rozumowego akcent został przesunięty na decyzję woli, na miłość. Nauczanie religii traktuje się jako głoszenie Dobrej Nowiny młodzieży XX wieku.

Katechezы zostały tak zredagowane, by dać prymat metodzie aktywnej. Wykład ogranicza się do minimum. Natomiast zaleca się stosować metodę problemową. Katecheta ma dostarczyć młodzieży materiał do przemyśleń. Źródłem tych materiałów są teksty Pisma świętego, wyjątki z dokumentów soborowych oraz wypowiedzi katolików, ateistów, wycinki z prasy itp. Nauczanie powinno mieć charakter personalistyczny.

Realizacja założeń ogólnych

W oparciu o Ewangelie, Dzieje Apostolskie i odpowiednie perykopy St. Testamentu poszczególne katechezы stawiają sobie za cel pogłębienie wiary poprzez osobistą refleksję na tematy chrystologiczne oraz poprzez odpowiednie do rozwoju młodzieży zastosowania moralne. Drugi rozdział materiału stanowi historia Kościoła aż do czasów Konstantyna. Autorka starała się o związanie młodzieży z Chrystusem, Bogiem-Człowiekiem, Przyjaciелеm, Nauczycielem, Odkupicielem i Zbawcą, który wzywa do naśladowania.

Powyższy materiał ujęto w dziewięć cykli problemowych. Oto niektóre z nich: *Szukam przyjaźni i pełni ludzkich wartości* (kat. 1), *Bóg daje mi Przyjaciela i wzór w Jezusie Chrystusie* (kat. 2—4), *Co mówi mi o Chrystusie archeologia, historia, Słowo Boże — Tradycja i Pismo święte?* (kat. 5—11).

Przeglądając tematy katechez i ich opracowania napotyamy na zagadnienia biblijne (jednostki 7,8,11), dogmatyczne (jednostki 12,13,14), moralne (jednostki 18—21), archeologiczne (jednostki 5,6), z historii Kościoła (jednostka 31). Prawie we wszystkich jednostkach daje się zauważyć mocno rozbudowaną prekatechezę i zaakcentowanie tego, co bliskie jest młodzieży. Zbliża się to do egzystencjalnego punktu widzenia. Katechezы rzeczywiście zawierają elementy mające na celu osobiste zaangażowanie się młodzieży w wiarę. Znajdujemy w nich świadome wywoływanie dyskusji na spotkaniach katechetycznych, zadawanie prac domowych, urządzenie wystaw (jedn. 9 i 10), godzinę biblijną (jedn. 8). Stosuje się przy tym metodę aktywną i problemową. Katechezы starają się doprowadzić młodego do osobistego przemyślenia odpowiednich tekstów Pisma św., dokumentów soborowych, literatury i prasy. Można stwierdzić, że katechezы będą dobrym narzędziem pracy z młodzieżą, zwłaszcza dla twórczego katechety, który potrafi je odpowiednio dostosować do potrzeb własnego środowiska młodzieżowego.

Katechezы należy więc przyjąć z uznaniem. Można sobie tylko życzyć aby autorka dokonała pewnego retuszu niektórych zagadnień. Jednym z nich jest idea mesjańska, która wydaje się nieco zagubiona, a przecież mogłaby zwiazać wszystkie jednostki w bardziej przejrzystą i zwartą całość. Można również zapytać, czy idea zbawczego planu Bożego nie powinna przenikać ca-

tego roku? Wydaje się, że nie można jej zamknąć do jednej jednostki (8), a raczej do godziny biblijnej. Następnie zaskakuje nieco zbyt późne pojawienie się Kościoła w ostatniej jednostce i to Kościoła umęczonego, prześladowanego. Pewną wątpliwość budzi także zbyt słabo udokumentowana prawda o bóstwie Chrystusa. Jego cuda wydają się nie dość jasno powiązane (jedn. 24,26) z tym, co Zbawiciel chciał przez nie wyrazić. Ponadto wydaje się, że postać Jezusa można plastyczniej ukazać na tle środowiska judaizmu.

Podsumowując, należy stwierdzić, że katechezy siostry Imelda Adamskiej są zdecydowanym krokiem naprzód w dziedzinie katechizacji młodzieżowej. Kierunek przez nią obrany zgadza się zasadniczo z postulatami współczesnej odnowy katechetycznej. Celem jej katechez nie jest bowiem przekazanie poszufladkowej wiedzy religijnej, ale doprowadzenie do prawdziwego nawrócenia i przyłgnięcia do Chrystusa, które powinno się wyrazić w świadectwie życia i pogłębionym uczestnictwie w Eucharystii, a na tym polega istota chrześcijaństwa.

Opracowali: o. Stanisław Skowronek CSSR, Warszawa
ks. Marian Walenciej, Warszawa

2. Treść i metoda katechez na czwarty rok religijnego kształcenia młodzieży

Reorganizacja szkolnictwa średniego, dokonana przed dwoma laty znalazła swój oddźwięk także w nauczaniu katechetycznym. Wyłonił się problem XII klasy (IV licealna), dla której brak jest jednolitego programu, podręczników itd. Lukę tę uzupełnia się w rozmaity sposób. Niektórzy katecheci prowadzą w wyżej wymienionej klasie tzw. przygotowanie przedmażeńskie; inni omawiają zagadnienia wybrane (często zaproponowane przez samą młodzież); jeszcze inni poszerzają kurs etyki z poprzedniej klasy.

Chcąc zaradzić tej potrzebie, poszczególne ośrodki katechetyczne wysuwają propozycje, opracowują szkice lub gotowe katechezy. Taką próbę w duchu dyskusji nad nowym, ogólnopolskim programem, podjęto w Częstochowie i w Łodzi.

1. Ośrodek częstochowski proponuje metodę dialogowo-problemową. Czytamy we wstępie: „Podane tematy, szkice katechez i wskazana metoda są próbą połączenia przekazu kerygmatycznego z tak odpowiednią dla młodzieży postawą poszukiwania i dociekania”. Dla ułatwienia pracy katechetów, korzystających z omawianego zbioru podano schemat katechez. Obejmuje on cztery stopnie.

Katechezę zaczyna się od nawiązania do sytuacji życiowej, ukazującego problem do rozwiązania. Ma ono prowadzić do sformułowania tematu i do treści tekstu biblijnego.

W punkcie drugim spotykamy się z propozycją czytania Pisma św., związanego z poszukiwaniem odpowiedzi zawartej w słowie Bożym, które jest jednocześnie wezwaniem do przemiany życia.

Celem punktu trzeciego ma być rozważanie podanego tekstu pod kątem uprzednio zapowiedzianego problemu. Przy zastosowaniu tej metody powstaje możliwość pracy w grupach i zbiorowego opracowania odpowiedzi. W punkcie tym chodzi o dobre zrozumienie tekstu i wydobywanie z niego ogólnych problemów religijno-moralnych.

Na czwartym stopniu katechezy należy zmierzać metodą dialogu do znalezienia konkretnej odpowiedzi, jaką dziś mamy dać Bogu na Jego wezwanie, zawarte w rozważanym tekście Pisma św.

Celem tak związanej z Pismem św. katechezy ma być uświadomienie młodzieży, że ma w Piśmie św. szukać autentycznej odpowiedzi na ludzkie pytania i problemy. Młodzi mają również dostrzec, że Bóg przez słowo objawione zwraca się do człowieka, przekazując zadania do rozwiązania i wypeł-

nienia. Na Boże wezwanie należy odpowiedzieć wiarą i życiem. Młodzież powinna iść w życie wprowadzona w metodę korzystania w sposób refleksyjny i samodzielny z Pisma św.

W celu łatwiejszego opanowania metody dialogowo-problemowej podano we wstępie kilkanaście przykładów pytań-problemów. Słowa Piłata: *Ecce homo* posłużyły do postawienia 10 pytań problemowych. Zwraca się uwagę na fakt, że metoda dialogu wtedy da wyniki i będzie interesująca i pożyteczna, kiedy sam katecheta potrafi dostrzegać problemy i szukać ich rozwiązań w Ewangelii, a młodzież będzie miała możliwość szczerego szukania prawdy.

Proponowane *Szkice katechez* stanowią tylko pierwszą część materiałów przewidzianych dla klasy IV liceum ogólnokształcącego. Zawiera ona tematy z etyki ogólnej. Zapowiedziana część druga obejmie zagadnienia związane z życiem w rodzinie i społeczeństwie.

Wielką wartością tych katechez jest zapewnienie należnego miejsca dla Pisma św. Nie jest to nauka o Piśmie św. ani o Bogu, ale umożliwienie rzeczywistego spotkania z Chrystusem, który daje odpowiedź poprzez Pismo św. Młodzież otrzymuje od razu zadania do spełnienia. Kilka katechez ma wyraźnie apostołski charakter, ponieważ po wezwaniu Chrystusa zawartym w Piśmie św., katechizowani powinni nie tylko dać odpowiedź Chrystusowi, ale także przekazać ją innym. Pismo św. nie jest tzw. poglądem w tych katechezach, ale ich źródłem. Przeprowadzając taką katechezę odnosi się wrażenie, że to nie tekst biblijny jest dobierany do tematu, ale temat wypływa z tekstu biblijnego.

Zastosowanie proponowanej metody dialogowo-problemowej ułatwi katechizację, zainteresuje młodzież i nauczy szukać odpowiedzi Bożej na problemy ludzkie w Piśmie św.

2. Ośrodek łódzki podaje szkicowy projekt zatytułowany: *Chrześcijańin w świecie współczesnym*. Praca obejmuje 25 spotkań przewidzianych od września do marca, z których na razie opracowano trzynaście. Całość stanowi adaptację do celów katechetycznych konstytucji *Gaudium et spes* i dekretu *Apostolicam actuositatem* z nawiązaniem do treści encyklik papieskich *Mater et Magistra*, *Pacem in terris*, *Populorum progressio* oraz *Humanae vitae*.

Według autora „projektowane zajęcia są syntezą chrześcijańskiej orientacji życiowej z aplikacjami do podstawowych sytuacji współczesnego człowieka”. W części ogólnej znajdujemy dyspozycję następujących tematów: człowiek w świecie dzisiejszym; funkcja Kościoła i jego zadania w świecie współczesnym; powszechne powołanie człowieka: godność osoby ludzkiej, wspólnota ludzka, aktywność ludzka w świecie, powołanie do rozwoju; powołanie chrześcijańskie, Lud Boży, apostołstwo jako uprawnienie i obowiązek, istota i formy świadectwa chrześcijańskiego. Część szczegółowa poświęcona jest formułowaniu postaw w odniesieniu do następujących dziedzin: małżeństwo i rodzina; kultura; życie gospodarczo-społeczne; życie polityczne; solidarność ogólnoludzka.

Projekt ośrodka łódzkiego na klasę XII nie jest pełnym, zamkniętym opracowaniem materiału. To tylko szkic, zarysowanie problematyki, rozwinięta dyspozycja, niejako wyliczenie zagadnień, które powinny być omówione na spotkaniach z młodzieżą. Od katechety zależy dobór odpowiedniej formy. Sam powinien przemyśleć i przygotować spotkanie. Przy każdym prawie temacie są wyliczone dokumenty, na które należy się powołać. Oparcie się na wypowiedziach ostatniego soboru i opracowanie materiału w duchu nowej, posoborowej teologii, jest największą zaletą projektu łódzkiego. Takie dyspozycyjne zebranie materiału na poszczególne klasy, bardzo przyda się katechetom, zanim zostaną wydane podręczniki, zgodne z nowym programem i duchem soborowej odnowy.

Z powyższego zestawienia widać, że nie tylko dobór tematów, ale i metoda nauczania są różne w każdym projekcie. Ośrodek częstochowski wysuwa projekt katechez, który jest właściwie kontynuacją nauczania z klas poprzednich, tak pod względem tematów, jak i metody. Natomiast łódzki ośrodek odbiega od tematyki i formy przyjętej w katechizacji, proponując zagadnienia oparte na analizie urzędowych tekstów z zastosowaniem sposobu pracy, właściwego duszpasterstwu akademickiemu.

Trudno wskazać, który z przedstawionych projektów może być bardziej użyteczny w nauczaniu, zależy to bowiem od potrzeb i poziomu danego środowiska, jak też od możliwości i typu przygotowania samego katechety. Jednocześnie można z radością stwierdzić, że na poziomie katechezy młodzieżowej przechodzimy od teologii neoscholastycznej w jej ujęciu katechetycznym nieomal od razu do katechezy kerygmatycznej w jej najnowszej formie interpretacji problemów życiowych w świetle Objawienia.

opracowali: ks. Józef Pituch SJ, Radom
ks. Kazimierz Piatek, Warszawa
ks. Marian Stachura SDB, Warszawa